

Edukacja językowa jako nowy obszar w edukacji wczesnoszkolnej

Głos w dyskusji nad proponowaną zmianą

DOI: 10.47050/jows.2025.4.5-13

Zgodnie z zapowiedziami od przyszłego roku szkolnego ma zostać wyodrębniony nowy obszar przedmiotowy w podstawie programowej edukacji wczesnoszkolnej. Nauczanie polonistyczne zostanie połączone z nauką języka obcego, w wyniku czego pojawi się zintegrowana edukacja językowa. To rozwiązanie ma ułatwić uczniom zdobywanie wiedzy, poszerzyć ich kompetencje komunikacyjne oraz zapewnić sprawczość. W artykule omówiono koncepcję translanguagingu pedagogicznego, zgodnie z którym do języków nauczanych w szkole nie podchodzi się jak do rywali, lecz partnerów i sprzymierzeńców we wspólnej sprawie.

ANNA SARBIEWSKA

[Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie](#)

OLGA KACPROWSKA

[Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie](#)

LANGUAGE EDUCATION AS AN EMERGING DOMAIN IN EARLY PRIMARY CURRICULUM

The article examines the forthcoming reform of Poland's early education curriculum, which introduces language education as a distinct subject area integrating Polish with foreign or minority languages. It argues that the reform creates conditions for implementing pedagogical translanguaging, understood as treating languages as complementary rather than competing resources. This perspective has the potential to move beyond monolingual and immersion models. Selected classroom practices are presented to demonstrate how interlingual teaching can enhance both pupil agency and teacher effectiveness.

KEY WORDS: EARLY EDUCATION CURRICULUM, EFL EDUCATION, TRANSLANGUAGING, INTERLINGUAL TEACHING

Trwają właśnie intensywne prace nad (kolejną) reformą podstawy programowej dla przedszkola i szkoły podstawowej, w tym edukacji wczesnoszkolnej. Od pewnego czasu eksperci skupieni wokół Instytutu Badań Edukacyjnych – Państwowego Instytutu Badawczego (IBE PIB) na zlecenie Ministerstwa Edukacji Narodowej (MEN) pracowali nad pakietami zmian. We wrześniu 2025 roku ich propozycje zostały upublicznione i poddane pod dyskusję. Wcześniej odbyły się panele online pt. „Porozmawiajmy o podstawach programowych”, w trakcie których przedstawiciele zespołów przedmiotowych zaznajamiali wszystkich zainteresowanych z proponowanymi modyfikacjami. Jedno z takich spotkań dotyczyło edukacji wczesnoszkolnej (IBE 2025). Zgodnie z przyjętym harmonogramem po konsultacjach nowa podstawa programowa zostanie przekazana do MEN-u i najprawdopodobniej wejdzie w życie od września 2026 roku. Teraz jest zatem najlepszy moment na zastanowienie się nad proponowanymi zmianami, na ich konstruktywną krytykę i ewentualną korektę.

W tym artykule koncentrujemy się wyłącznie na problematyce kształcenia językowego w edukacji wczesnoszkolnej. Eksperci IBE PIB proponują wyodrębnienie **edukacji językowej jako osobnego obszaru przedmiotowego**. Jest to rozwiązanie nowatorskie i dotąd niestosowane w polskiej szkole. Polega na połączeniu nauczania języka polskiego (jako pierwszego) z nauczaniem języka drugiego, którym może być język obcy nowożytny lub język mniejszości językowej/etnicznej. Powstaną wtedy – chyba po raz pierwszy – warunki do nauczania interlingwalnego. Edukacja językowa nie będzie już obszarem konkurowania ze sobą różnych języków, lecz wzajemnego wspierania się. Jest to zgodne z główną dyrektywą Rady Europy (2007) dotyczącą „polityki językowej”, według której systemy szkolne mają się przyczyniać do kształtowania kompetencji wielojęzycznej (ang. *plurilingual competence*).

W praktyce oznacza to odejście od dotychczasowego modelu traktującego edukację polonistyczną i nauczanie języka obcego w edukacji wczesnoszkolnej jako dwa odrębne zakresy przedmiotowe dysponujące własnymi treściami. Co więcej, wymagające dwóch różnych specjalistów – nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej i nauczyciela języka obcego, którym z reguły była osoba z wykształceniem filologicznym (np. anglista). W tym miejscu warto nadmienić, że od pewnego czasu na kierunkach studiów przygotowujących do pracy w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej kandydaci na nauczycieli uzyskują kwalifikacje do nauczania języka obcego nowożytnego¹. Widzimy więc, że planowana aktualizacja podstawy programowej wychodzi naprzeciw zmianom w systemie kształcenia nauczycieli wczesnoszkolnych.

W tym artykule chcemy zastanowić się nad możliwościami i ograniczeniami, jakie niesie ze sobą integracja edukacji polonistycznej i nauczania języka obcego. W tym celu przyjmujemy jako główny punkt odniesienia, mało jeszcze znany w Polsce, translanguaging pedagogiczny (ang. *pedagogical translanguaging*). Jest to koncepcja teoretyczna, która zyskała już sporą popularność na świecie (García i Kano 2014: 6–23; Liu i Fang 2021: 1879–1893; Ogunniyi i Salami 2022: 55–68; Lin i He 2023: 1189–1205; Gayete 2025: 109–128). Została również zaprezentowana w kilku polskich publikacjach (Romanowski 2019: 5–24; Pawliszko 2022: 620–635; Sobkowiak 2022: 1–10; Stępkowski i in. – w druku).

W dalszej części tego artykułu chcielibyśmy naszkicować obraz edukacji językowej jako wspólnego obszaru tematycznego i nowego zakresu kształcenia zintegrowanego. Następnie przeanalizujemy trzy kluczowe problemy związane z wprowadzeniem nauczania interlingwalnego w edukacji wczesnoszkolnej. Te problemy to: (1) zmiana podejścia do języka ojczystego, (2) demonopolizacja nauczania immersyjnego, (3) przejście od dominującego nauczania monolingwalnego do translینگwalnego. Omówimy następnie zasady nauczania interlingwalnego w edukacji wczesnoszkolnej, a na zakończenie zaprezentujemy kartę pracy do lekcji języka angielskiego w ujęciu translanguagingu pedagogicznego.

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 14 września 2021 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz.U. z 2021 r. poz. 890) określa, że kierunki filologiczne prowadzące kształcenie nauczycielskie przygotowują absolwentów do pracy w klasach 4–8 szkoły podstawowej oraz w szkołach ponadpodstawowych. Natomiast na pierwszym etapie edukacyjnym nauczanie języka obcego nowożytnego prowadzą nauczyciele edukacji wczesnoszkolnej, ponieważ komponent ten, zgodnie z rozporządzeniem, jest realizowany w ramach studiów pedagogicznych.

Wizja zintegrowanej edukacji językowej

Termin „kształcenie zintegrowane” pojawił się w związku z zainicjowaną w 1999 roku reformą systemu oświaty². Zastąpił on stosowane wcześniej wyrażenie „nauczanie początkowe”. Kluczowe znaczenie we wskazanej reformie odegrała podstawa programowa kształcenia ogólnego, w której znalazły się po raz pierwszy zapisy dotyczące integracji nauczanych zagadnień. Kształcenie zintegrowane zastąpiło dotychczasowe sztywne odseparowane zakresy materiałów tworzące przedmioty nauczania, takie jak matematyka, język polski czy przyroda. Omawiana modyfikacja objęła sposób nauczania. W klasach 1–3 tylko jeden nauczyciel prowadził zajęcia, łącząc w całość różne treści kształcenia. Twórcy reformy stawiali sobie za cel odejście od przedmiotowego traktowania zajęć edukacyjnych na rzecz wspierania całościowego rozwoju ucznia. Za sprawą reformy programowej z 2009 roku pojawiła się „edukacja wczesnoszkolna” ze skonsolidowanym programem nauczania w jedenastu obszarach tematycznych: edukacja polonistyczna, język obcy nowożytny, edukacja muzyczna, edukacja plastyczna, edukacja społeczna, edukacja przyrodnicza, edukacja matematyczna, zajęcia komputerowe, zajęcia techniczne, wychowanie fizyczne i edukacja zdrowotna oraz etyka (Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół [Dz.U. z 2009 r. Nr 4, poz. 17]).

Warto zauważyć, że w przytoczonym rozporządzeniu nie zostało określone, w jaki sposób język obcy ma być nauczany. W praktyce nauczyciele nie stosowali się do zaleceń edukacji zintegrowanej. Różnie można na to patrzeć: traktować jako wyjątek od reguły lub jako swoiste niedopatrzenie. Próbuja to uporządkować trwające właśnie prace nad zmianami w podstawie programowej – głównym postulatem jest połączenie edukacji polonistycznej z nauczaniem języka obcego w zintegrowaną edukację językową.

Dotychczas nauczanie języka angielskiego (lub innego języka obcego) funkcjonowało w edukacji wczesnoszkolnej w modelu monolingwalnym (ang. *monolingual classroom*). Oznaczało to, że język polski i język obcy były nauczane równolegle i oddzielnie. Edukacja polonistyczna i lekcje języka obcego wykorzystywały odrębne treści programowe, które realizowali z reguły różni nauczyciele. Wskutek tego utrwał się (dzisiaj powiedzielibyśmy, że sztuczny) podział. Język polski kształtował więc umiejętności czytania i pisanie, a język obcy – poznawania podstawowych słów i zwrotów koniecznych do komunikowania się. Ten podział pozbawiał ucznia możliwości dostrzegania powiązań zachodzących między obydwojema językami i korzystania z zasobów języka ojczystego w trakcie uczenia się drugiego języka.

Zaprezentowana powyżej modyfikacja, którą proponują eksperci przygotowujący nową podstawę programową, wyznacza nowatorski szlak. Dzięki wyodrębnieniu spójnego obszaru edukacyjnego powstaną niepowtarzalne warunki do zastosowania w edukacji językowej translingwalnego modelu nauczania (ang. *translingual classroom*). Nie traktuje on różnych języków jako zasobów odrębnych i konkurujących ze sobą, lecz jako uzupełniające się wzajemnie i tworzące spójną całość.

Zmiana obecnie dominującego (nie tylko w edukacji wczesnoszkolnej) monolingwalnego modelu nauczania na model translingwalny nie nastąpi tylko dzięki zadekretowaniu w ministerialnych dokumentach nowych założeń programowych. Konieczne będzie opracowanie nowych sposobów działania, które pomogą nauczycielom edukacji wczesnoszkolnej we wdrażaniu pluralizmu kształcenia.

Trzy kluczowe problemy przyszłej edukacji językowej

Edukacja językowa jako nowy obszar edukacyjny powstanie na fundamencie istniejących już form kształcenia wypracowanych w edukacji polonistycznej i nauczaniu języka obcego. Według nas pojawiają się jednak trzy kluczowe problemy, które wymagają rozwiązania.

² Nauczanie w klasach I–III było realizowane na zasadzie nauczania zintegrowanego, bez wyodrębniania nazw przedmiotów; bez przestrzegania czasu lekcji i przerw. Nauczyciel dowolnie ustalał czas trwania lekcji i przerw w zależności od potrzeb.

DEPRECJACJA JĘZYKA OJCZYSTEGO

Jak jest teraz? Wciąż obowiązująca podstawa programowa wyraźnie rozgranicza nauczanie języka ojczystego i języka obcego nowożytnego. Autorzy programów nauczania dla klas 1–3 zalecają minimalizowanie użycia języka polskiego na lekcjach języka angielskiego. Oczywiście dopuszcza się komunikację w mowie ojczystej, ale tylko w określonych sytuacjach, np. podczas organizowania pracy lekcyjnej, instruowania uczniów, jakie mają wykonać zadania, lub samooceny. Jednak, co do zasady, podczas lekcji języka obcego polskie słowa i wyrażenia są niemile widziane. Gdy uczeń zastępuje nieznanе sobie słowa w języku obcym polskimi odpowiednikami, zgodnie z założeniami metodycznymi uważa się to za błąd, który należy eliminować. Tego rodzaju podejście niesie jednak ze sobą określone konsekwencje dydaktyczne. Po pierwsze, ogranicza ono spontaniczność ucznia, który w „kryzysowej sytuacji” zostaje pozbawiony możliwości sięgnięcia po język ojczysty jako narzędzie wspierające komunikację. Po drugie, traktowanie odwołań do języka polskiego jako błędu utrwała przekonanie, że języki są wobec siebie konkurencyjne, a nie komplementarne. W efekcie uczeń nie może w pełni wykorzystać swoich doświadczeń, poznanego słownictwa czy struktur gramatycznych do poszerzania kompetencji językowych.

Jak może być? Translanguaging pedagogiczny może stanowić cenne wsparcie procesu dydaktycznego w nauce języka obcego w klasach 1–3. Traktuje on język polski jako ważny zasób, pozwalając uczniom swobodnie przeplatać język obcy polskimi słowami w celu budowania znaczeń i utrwalania nowego słownictwa. Uczniowie mają możliwość swobodnego korzystania z obu kodów językowych, co sprzyja budowaniu skojarzeń i ułatwia przyswajanie nowych treści. Takie podejście pomaga również w pokonywaniu *silent period*, czyli wstępnego etapu uczenia się, na którym uczeń rozumie komunikaty formułowane w języku obcym, ale nie ma na tyle rozwiniętej kompetencji językowej, żeby samodzielnie je tworzyć. Translanguaging wspiera ucznia w stopniowym przechodzeniu od biernego odbioru do aktywnego używania języka. Przeplatanie się języków w wypowiedziach uczniów należy traktować jako naturalny etap procesu uczenia się i rozwijania kompetencji komunikacyjnej.

NAUCZANIE IMMERSYJNE

Jak jest teraz? Obecnie w edukacji wczesnoszkolnej zaleca się stosowanie pełnej immersji językowej. Jest to trudne, a nawet niemożliwe do zrealizowania. Na przeszkodzie staje ograniczona liczba godzin przeznaczonych na naukę języka obcego. W klasach 1–3 są to najczęściej trzy jednostki lekcyjne tygodniowo. Poza tym brakuje naturalnego środowiska, które umożliwiałoby uczącemu się kontakt z językiem obcym również w codziennych sytuacjach pozaszkolnych. Istotne także jest to, że uczeń w wieku wczesnoszkolnym potrzebuje czegoś więcej niż tylko kontaktu z językiem – m.in. uwidaczniania struktur gramatycznych, stopniowego systematyzowania wiedzy. Ponadto nauczyciele, którzy zostali przygotowani do pracy w edukacji wczesnoszkolnej według zasad obowiązujących od 2019 roku, a więc nabyli kwalifikacje do nauczania języka obcego na podstawie znajomości tego języka na poziomie B2, mogą mieć poważne trudności ze stosowaniem immersji językowej³. Problematyczne może być dla nich mówienie do uczniów w języku obcym przez 45 minut. Nie dysponują oni również wystarczającym zasobem słownictwa codziennego i specjalistycznego czy znajomością zasad gramatycznych, o które mogą być pytani przez bardziej dociekliwych uczniów. W takiej sytuacji podejście oparte wyłącznie na immersji nie przyniesie oczekiwanych efektów.

Jak może być? Translanguaging pedagogiczny można postrzegać jako podejście wykorzystujące atuty dwóch tradycyjnych metod nauczania języków obcych. Z jednej strony wykorzystuje on zalety metody immersyjnej, kładąc nacisk na rozwijanie umiejętności rozumienia ze słuchu i tworzenia własnych wypowiedzi w języku obcym, z drugiej zaś – fundamentalny element podejścia gramatyczno-tłumaczeniowego, co pozwala uczniowi sięgać po znany mu już system językowy (w postaci języka polskiego) jako narzędzie do rozumienia

³ W ostatnim czasie pojawiają się rozwiązania, które mają wspomóc językowo absolwentów kierunku edukacja przedszkolna i wczesnoszkolna, takie jak Gadu Gady, Dwujęzyczne Wychowanie w Przedszkolu czy Program Dwujęzyczny Przedszkolak. Programy te oferują gotowe narzędzia nauczania języka angielskiego, obudowę metodyczną i szkolenia dla nauczycieli. Należy jednak zauważyć, że dotyczą one przede wszystkim kształcenia dwujęzycznego w przedszkolu.

i konstruowania nowego kodu językowego – języka obcego. Translanguaging łączy w sobie funkcję ekspozycji i praktyki komunikacyjnej z refleksją nad strukturami językowymi, a ponadto otwiera przestrzeń, która umożliwia płynne przechodzenie od kompetencji już opanowanych do nowych, co czyni proces uczenia się bardziej efektywnym i przyjaznym.

Nie należy jednak zbyt pochopnie sądzić, że translanguaging pedagogiczny to „tylko” przysłowiowy „złoty środek” między dwiema znanymi tradycjami dydaktycznymi. To całkowicie nowe podejście do edukacji językowej, w którym języki znajdujące się w orbicie zainteresowania ucznia są w stałym dialogu ze sobą, a przez to wspierają proces jego rozwoju nie tylko językowego, lecz także poznawczego. W praktyce oznacza to, że uczeń nie doświadcza frustracji wynikającej z zakazu używania języka ojczystego na lekcji języka obcego, lecz może z niego swobodnie korzystać, co obniża poziom stresu i wzmacnia poczucie własnej sprawczości.

MONOLINGWALNY MODEL NAUCZANIA

Jak jest teraz? Jedną z najistotniejszych postulowanych zmian w obecnej podstawie programowej, jest możliwość przełamania monopolu nauczania monolingwalnego i zastąpienia go nauczaniem translingwalnym. Dzisiaj w edukacji wczesnoszkolnej (zarówno w nauczaniu języka obcego, jak i w edukacji polonistycznej) prym wiodzie monolingwalny model nauczania. W praktyce oznacza to prowadzenie zajęć w ramach jednego kodu językowego: lekcje języka obcego niemal całkowicie wyłączają język polski, a zajęcia polonistyczne ograniczają kontakt z innymi językami, traktując mieszanie kodów jako zjawisko niepożądane.

W świetle powyższych faktów wyodrębnienie edukacji językowej jako samodzielnego obszaru stwarza możliwość przełamania dualistycznego sposobu myślenia o zdobywaniu kompetencji językowych i otwiera edukację wczesnoszkolną na sferę translingwalną. Język ojczysty staje się wsparciem w budowaniu kompetencji w języku obcym, a kontakt z językiem obcym pozwala szerzej spojrzeć na polszczyznę, jej strukturę i leksykę.

Perspektywa translingwalna to nowa sytuacja w polskim szkolnictwie. Warto podkreślić fakt, że obecnie do pracy w szkole i przedszkolu trafiają pierwsze roczniki absolwentów kierunku pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna, którzy wzbogacili swoje kwalifikacje o możliwość nauczania języka obcego. Absolwenci ci stają w obliczu reform programowych wymuszających na nich zmianę myślenia o roli edukatora. Nauczyciel edukacji wczesnoszkolnej przestaje być strażnikiem „czystości językowej”, a staje się przewodnikiem w sferze translingwalnej, który w procesie nauczania i uczenia się potrafi świadomie korzystać z przenikania się języków. Taka zmiana dotyczy w równym stopniu edukacji polonistycznej, jak i nauczania języka obcego. Pojawia się szansa na edukację językową w ramach edukacji wczesnoszkolnej, w której zostanie wykorzystany interlingwalny model nauczania. Ciekawe, co na ten temat sądzą nauczyciele poloniści.

Nauczanie interlingwalne w edukacji wczesnoszkolnej

EDUKACJA JĘZYKOWA À LA INTER...

Wyodrębnienie edukacji językowej jako samodzielnego obszaru edukacyjnego wiąże się z nowym wyzwaniem, które staje przed nauczycielami edukacji wczesnoszkolnej. Otóż muszą się oni zmierzyć z kolejnym quasi-przedmiotem, który należy realizować w myśl zasad edukacji zintegrowanej⁴.

W tym miejscu chcielibyśmy przestrzec nauczycieli przed prowadzeniem edukacji językowej w klasach 1–3 z wykorzystaniem specyficznego interjęzyka. Jak wiadomo, przedrostek inter- pochodzi z języka łacińskiego, w którym oznacza „między, pomiędzy”. W złożeniach funkcjonuje on jako pierwszy człon i wskazuje na relację, współdziałanie lub powiązanie między co najmniej dwiema jednostkami (*Słownik języka polskiego*). Błędem byłoby konstruowanie przez nauczyciela podczas zajęć z edukacji językowej jakiegoś „interjęzyka à la...” (Pawłowski 2021: 7–18), czyli mieszanki złożonej z wybranych elementów języków polskiego

⁴ Por.: A. Szafrąńska-Gajdzica. (2016). *Integracja w polskiej szkole: o pułapkach idei wdrażanej do praktyki edukacyjnej na szczeblu edukacji wczesnoszkolnej*.

i obcego, jak w przepisach kulinarnych tworzonych według zasady *à la*. Przykładem takiego zjawiska mogłoby być używanie słów w formie spolszczonej („daj mi boksa” zamiast *box*; „idźmy na szoping zamiast *shopping*”), łączenie polskiej gramatyki z obcym słownictwem („ja *have* dwa psy”), albo stosowanie polskiej fonetyki do angielskich słów („maj neimiz Ola”). Tego typu „język pośredni” nie buduje kompetencji komunikacyjnej w żadnym z kodów – ani w języku ojczystym, ani w obcym. Wprost przeciwnie – może prowadzić do utrwalania błędnych form, które trudno będzie wykorzenić. Jak zaznacza Larry Selinker (1972: 209–231), interjęzyk jest naturalnym wewnętrznym etapem rozwoju językowego, podczas którego uczeń tworzy uproszczone i hybrydowe formy, testując poznane reguły. Nie jest to jednak właściwy wzorzec do zastosowania we wczesnoszkolnej edukacji językowej, w której powinno się się świadomie i odpowiedzialnie modelować rozwój językowy ucznia.

Rolą nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej jest dostarczanie konsekwentnego poprawnego modelu kodu w każdym języku i świadome budowanie porównań między systemami (np. wskazanie podobnych słów: *mama* – *mammy*, ale także różnic: *blue* nie znaczy „*blus*”). Zgodnie z założeniami translanguagingu pedagogicznego język polski stanowi zasób, z którego uczeń może skorzystać, gdy ma pewne braki w opanowaniu podstawy programowej z języka obcego. Jednak takiego „czerpania” z zasobów języka polskiego nie należy rozumieć jako celu nauki języka obcego ani tym bardziej planowanego efektu uczenia się. Zapożyczania środków leksykalno-gramatycznych czy składni z języka polskiego mogą być akceptowane jedynie na przejściowym etapie poznawania obcego języka. Celem zawsze pozostanie dążenie do leksykalno-gramatycznej biegłości w języku obcym i coraz bardziej poprawne komunikowanie się w nim.

SFERA TRANSLINGWALNA W NAUCZANIU INTERLINGWALNYM

Zasady nauczania interlingwalnego są zbieżne ze współczesnymi postulatami edukacji wczesnoszkolnej, kładąc nacisk na rozwijanie krytycznego myślenia, kompetencji komunikacyjnych oraz sprawczość ucznia. Sfera translینگwalna to przestrzeń łącząca edukację polonistyczną z nauczaniem języka obcego – wyznacza drogę w obu kierunkach: od edukacji polonistycznej do nauczania języka obcego i odwrotnie, od nauczania języka obcego do edukacji polonistycznej (Bortnowski 2009). Zapewnia uczniom poczucie sprawczości i pozwala im wykorzystywać zdobytą już wiedzę do budowania nowych kompetencji. To zupełnie nowa koncepcja, warta dalszych badań i pogłębianych analiz.

Rys. 1. Przykładowa karta pracy w ujęciu translanguagingu pedagogicznego

*Dopisz polskie
lub angielskie słowo*

Mój _____
jest bardzo _____

My _____
is very _____.

_____

_____

Źródło: opracowanie własne.

PRZYKŁAD NAUCZANIA INTERLINGWALNEGO

Żeby zobrazować, jak można prowadzić nauczanie interlingwalne oparte na koncepcji translanguagingu pedagogicznego, przygotowaliśmy opis ćwiczenia i przykładową kartę pracy do lekcji języka angielskiego w edukacji wczesnoszkolnej.

Opis ćwiczenia

Opowieść z lukami – „My funny pet”

Cel: Tworzenie prostych wypowiedzi i rozwijanie uniwersalnych kompetencji językowych.

Przebieg: Nauczyciel czyta zdanie z luką: „Mój ___ jest bardzo ___ / My ___ is very ___”.

Dzieci wpisują brakujący wyraz po polsku i po angielsku (np. „My cat is very funny”, „My dog is very fast”). Chętne osoby czytają na głos swoje zdania na forum klasy.

Dla chętnych: Uczniowie samodzielnie piszą pod obrazkiem kolejne zdanie o innym zwierzęciu w języku angielskim lub częściowo z użyciem polskich wyrazów.

Efekt: Zadanie sprzyja pokonaniu *silent period*, pozwala mówić od razu, nawet jeśli uczeń zna niewiele słów w języku angielskim.

Rola nauczyciela: Tworzenie sfery translingwalnej, pomoc w poznawaniu angielskich odpowiedników słów, które uczeń zapożyczył z języka polskiego.

Faza wyjaśniająca: Po wykonaniu opisanych zadań i przedstawieniu swoich odpowiedzi przez uczniów na forum klasy nauczyciel odwołuje się do użytych polskich słów i wspólnie z uczniami stara się ustalić ich angielskie odpowiedniki.

Warto zauważyć, że podanie przez nauczyciela poprawnego angielskiego słowa następuje dopiero po wykonaniu zadania przez uczniów, a nie w trakcie jego wykonywania. Braki w wiedzy ucznia są informacją zwrotną zarówno dla nauczyciela, jak i dla uczącego się.

Zakończenie – głos w dyskusji

Jedną ze zmian zapowiadanych w aktualizowanej właśnie podstawie programowej kształcenia ogólnego dotyczy wyodrębnienia edukacji językowej jako samodzielnego obszaru edukacji wczesnoszkolnej. W tym kontekście translanguaging pedagogiczny jawi się jako podejście, które może nie tylko ułatwić konceptualizację pracy pedagogicznej w nowym obszarze edukacyjnym, lecz także zrewolucjonizować podejście do kształcenia językowego w klasach 1–3. Dodatkową korzyść płynącą z translanguagingu wiąże się z możliwością wykorzystania go do stworzenia sposobów pracy pedagogicznej z uczniami z doświadczeniem migracyjnym, dla których język polski nie jest językiem pierwszym, lecz wyuczonym. W dobie nasilonych procesów migracyjnych szkoła staje się przestrzenią wielojęzyczną i wielokulturową, co wymaga od nauczycieli poszukiwania elastycznych strategii dydaktycznych. Translanguaging pedagogiczny odpowiada na to wyzwanie, traktując wszystkie języki ucznia jako zasoby, a nie przeszkody w procesie szkolnego kształcenia. W tym kierunku zmierzają również rekomendacje badawcze. Ich autorzy wskazują na konieczność wprowadzenia do systemu kształcenia nauczycieli komponentu translanguagingowego, tak aby pedagodzy potrafili stosować te strategie w praktyce szkolnej (Gayete 2025). Również ramy polityki edukacyjnej w Polsce tworzą przestrzeń do wdrażania takich rozwiązań. Przykładem jest rządowy program wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży – „Przyjazna szkoła” na lata 2025–2027, który ma na celu wsparcie uczniów z doświadczeniem migracyjnym i integrację ich w polskim systemie oświaty. W tym kontekście translanguaging może pełnić funkcję kluczowego narzędzia wspierającego zarówno proces uczenia się, jak i budowania poczucia przynależności i bezpieczeństwa językowego uczniów.

Potrzebna jest jednak dalsza dyskusja nad tym, (1) w jaki sposób pomóc czynnym nauczycielom i studentom kierunku edukacja przedszkolna i wczesnoszkolna sprostać nowym wyzwaniom, a zwłaszcza, jak przygotować ich do realizowania założeń edukacji językowej, (2) jak opracować materiały dydaktyczne wspierające przechodzenie do interlingwalnego modelu nauczania i (3) jakie korzyści zapewni strefa translingwalna w przestrzeni rozwoju językowego ucznia. Mamy nadzieję, że nasz artykuł zainicjuje debatę nad tymi i wieloma innymi jeszcze problemami, które trapią polską oświatę.

BIBLIOGRAFIA

- Bortnowski, S. (2009), *Jak zmienić polonistykę szkolną*, Warszawa: Stentor.
- Gadu Gady. *Dwujęzyczne Wychowanie w Przedszkolu* <gadugady.pl>, [dostęp: 23.08.2025].
- García, O., Kano, N. (2014), *Translanguaging and the Writing of Bilingual Learners*, „Bilingual Research Journal”, nr 37(1), s. 6–23.
- Gayete, G. (2025), *Languages Are not Enemies but Friends: Primary School Teachers' Attitudes Towards the Use of Translanguaging in the EFL Classroom*, „Neofilolog”, nr 64(1), s. 109–128.
- IBE (2025), *#OdPodstaw: Edukacja wczesnoszkolna – wersja PJM* [plik wideo] <www.youtube.com/watch?v=yisMLVBfWil>, [dostęp: 18.08.2025].

- Lin, A., He, P. (2023), *Pedagogical Translanguaging in the Primary-School English-L2 Class: A Case-Study in the Chinese Context*, „International Journal of Bilingual Education and Bilingualism”, nr 26(10), s. 1189–1205.
- Liu, Y., Fang, F. (2021), *Translanguaging as a Scaffolded Practice in a Primary School Content and Language Integrated Learning Context During the COVID-19 Pandemic*, „European Journal of Educational Research”, nr 10(4), s. 1879–1893.
- MEiN (2025), *Rządowy program wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży „Przyjazna szkoła” w latach 2025–2027*, <www.gov.pl/web/edukacja/rzadowy-program-wyrownywania-zans-edukacyjnych-dzieci-i-mlodziezy-przyjazna-szkola>, [dostęp: 23.08.2025].
- MEN (2009), *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół* (Dz.U. z 2009 r. Nr 4, poz. 17).
- MEN (2021), *Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z 14 września 2021 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela* (Dz.U. z 2021 r. poz. 890).
- Ogunniyi, J.A., Salami, A.O. (2022), *Translanguaging as a Pedagogical Strategy in Bilingual Primary Classrooms in Nigeria*, „Journal of Universal Education and Development”, nr 4(7), s. 55–68.
- Pawliszko, J. (2022), *Translanguaging in Preschools: Evidence from Polish-English Bilingual Children*, „Innovation in Language Learning and Teaching”, nr 17(3), s. 620–635.
- Pawłowski, G. (2021), *O relacjach. Lingwistyka wobec innych dziedzin nauki-wprowadzenie*, [w:] M. Guławska, G. Pawłowski (red.), *Lingwistyka à la inter. Status i perspektywy badań interdyscyplinarnych*, Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, s. 7–18.
- Fundacja Dwujęzyczny Przedszkolak, *Program Dwujęzyczny Przedszkolak*. <dwujezycznyprzedszkolak.com.pl>, [dostęp: 23.08.2025].
- Rada Europy (2007), *From Linguistic Diversity to Plurilingual Education: Guide for the Development of Language Education Policies in Europe*.
- Romanowski, P. (2019), *Translanguaging in the Polish Educational Context: Lessons Learnt from IB Schools*, „Bellaterra Journal of Teaching & Learning Language & Literature”, nr 12(1), s. 5–24.
- Selinker, L. (1972), *Interlanguage*, „Review of Applied Linguistics in Language Teaching”, nr 10(3).
- *Słownik języka polskiego*, <sjp.pwn.pl/slowniki/inter.html>, [dostęp: 20.08.2025].
- Sobkowiak, P. (2022), *Translanguaging Practices in the EFL Classroom – the Polish Context*, „Linguistics and Education”, 69, s. 1–10.
- Stępkowski, D., Sarbiewska, A., Kacprowska, O. (w druku), *Pedagogical Translanguaging as a Strategy of Overcoming Monolingual Foreign Language Teaching Model in Poland*, „Seminare”, t. 47, nr 2.
- Szafrńska-Gajdzica, A. (2016), *Integracja w polskiej szkole: o pułapkach idei wdrażanej do praktyki edukacyjnej na szczeblu edukacji wczesnoszkolnej*, [w:] A. Rzymelka-Frąckiewicz, T. Wilk (red.), *Edukacja, kultura, sztuka – spoistość a integracja*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, s. 90–99.

DR ANNA SARBIEWSKA Doktor nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika, pracownik Katedry Dydaktyki i Edukacji Wczesnoszkolnej Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Specjalizuje się w dydaktyce nauczania języka angielskiego, innowacjach pedagogicznych, partycypacji uczniów w procesie kształcenia oraz pedeutologii. Członkini The Association for Teacher Education in Europe, Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego, Polskiego Towarzystwa Neofilologicznego oraz Interdyscyplinarnego Zespołu Badawczego nad procesami nauczania i uczenia się oraz budowania relacji interpersonalno-społecznych działającego przy UKSW w Warszawie. Prowadzi autorski fanpage „Pedagogika Ludzkim Głosem”.

Artykuł został pozytywnie zaopiniowany przez recenzenta zewnętrznego „JOWS” w procedurze *double-blind review*.

OLGA KACPROWSKA Absolwentka Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego oraz Uniwersyteckiego Kolegium Kształcenia Nauczycieli Języka Angielskiego UW. Doktorantka Szkoły Doktorskiej Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Nauczycielka języka angielskiego oraz pedagożka szkolna w Szkole Podstawowej Przymierza Rodzin nr 3 w Warszawie. Jej zainteresowania naukowe obejmują zagadnienia pedagogiki ogólnej i rodziny, parentologii, a także kompetencji językowych i nauczania języka angielskiego.